

# Slovenski Dom.

## Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Maročnina in oglasi se naj pošiljajo upravništvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

## Volitve na Dolenjskem. Možje volilci!

Takoj, ko dobi glasovnico, naj vsak napiše na njo ime našega neodvisnega kandidata:

**Engelbert Gangl,**  
deželni poslanec.

Glasovnice ne more in ne sme od Vas zahtevati nobena posvetna in nobena cerkvena oblast. Napišite na njo ime našega neodvisnega kandidata, potem pa do dneva volitve glasovnico spravite.

Kandidat vseh naprednih in samostojnomislečih Dolenjcev je

**Engelbert Gangl,**  
deželni poslanec.

Ne dajte se pregovoriti od nikogar! Mislite s svojo glavo! Naš kandidat je Dolenjec in Belokranjec, mož dela in odločnosti.

Njega bomo volili vsi!

## Belokranjska železnica in državnozbornske volitve.

Dnevno časopisje je prineslo vest, da so natančni načrti za železnico Novomesto - Črnomelj - Metlika skoraj izdelani. Politični ogled železniške proge in razlastitveno postopanje se bo uvedlo še to jesen. Natančni načrti so napravljeni za progo čez Preloge - Smuka - Črnomelj - Metlika. Ta vest bi nas iskreno razveselila, če bi bili prepričani, da so jo vladni krogi izdali v dobri volji, v resnici tudi ustreči dolgoletni želji belokranjskega prebivalstva. Toda ta vest se je porodila v takem času, da ji navzlic naši najboljši volji ne moremo verovati, temveč da jo moramo smatrati za popolnoma navadno laž in beganje javnega mnenja. Vlada in naši klerikalci so namreč v najtesnejšem

objetju. Čeprav klerikalci še tako vpijejo, da ne marajo te nemške in nam Slovenecem skrajno sovražne vlade, vendar so pa ravno dogodki v poslednjem času popolnoma jasno dokazali, da gre vlada v vsakem oziru klerikalcem na roke. Kakor je vsem znano, je bil prejšnji župan Hribar in pa napredni občinski odbor zelo napoti našim klerikalcem. Iznabili bi se ga bili radi, naj stane, kar hoče. In tako so začeli klerikalci z najnižjimi in najpodlejšimi sredstvi pisati, da dela poslanec Hribar in drugi napredni Ljubljanci zoper cesarja, zoper državo, da se vežejo s tujimi državami itd. Natihoma so hodili na Dunaj, ter prinašali raznim ministrom najlažnejše novice in vesti o ljubljanskem prebivalstvu. In tako se jim je v resnici posrečilo, da vladar ni potrdil Hribarja za župana ljubljanskega in da je bil občinski svet ljubljanski razpuščen. S tem so pa hoteli klerikalci v prvi vrsti omogočiti, da je prišel na ljubljanski magistrat zagrizen nemški uradnik in da se bodo nove volitve vršile po novem volilnem redu, ki bi je naravnost v obraz pravici in resnici. Po tem volilnem redu namreč ne bo imel meščan, ki plačuje največ davkov, prav nobene besede več. Prišli bodo pa v občinski odbor tudi Nemci. Ta volilni red ni odgovarjal državnemu zakonu, zato je ga je minister vrnil, ter rekel, da ga naj dr. Lampe, oziroma deželni odbor, ki je po večini klerikalen, kar natihoma nekoliko popravi. To se pa ne sme zgoditi, ker ne dopušča tega zakon. Ker so pa napredni krogi izvedeli za to lumparijo, katero hočejo izvršiti klerikalci s pomočjo vlade, so objavili ta načrt. Zdaj so se pa vlada in klerikalci vendarle zbal. In tako pride volilni red še enkrat pred deželni zbor, kjer bo izpremenjen tudi sprejet, na kar ga bo ministrstvo takoj, in sicer še tisti dan predložilo vladarju v potrditev. To smo navedli zaradi tega, da se vidi, kako vlada pomaga našim klerikalcem pri njihovem nečednem delovanju.

Ko smo pa uvideli in spoznali, v kakšni veliki ljubezni živijo klerikalci in vlada,

tedaj presojamo tudi lahko ono vest o zgradbi belokranjske železnice.

Vsakdo, ki le količkaj pozna naše politične razmere, je prepričan, da so naši klerikalci najhujši nasprotniki belokranjske železnice. To pa popolnoma iz sledečega enostavnega vzroka. Vsa Bela Krajina je naprednega mišljenja in se ne da ožematati od raznih klerikalnih koristolovcev, ki ne poznajo drugega, nego svoj lastni žep. Bela Krajina je gospodarsko zelo zaostala in je zelo zapuščena. Ljudstvo se je vsled tega precej izselilo v Ameriko. Kakor hitro bi pa tekla železnica po Beli Krajini, bi se gospodarsko stanje belokranjskega kneta zelo povzdignilo. Tisti, ki so se izselili v Ameriko, bi se vrnil v domovino, ter prinesli s seboj tiste nazore, tisto mišljenje, ki so si ga pridobili v napredni Ameriki. S tem bi se pa napredna in narodna misel v Beli Krajini le še bolj utrdila, ter se od tam razširjevala po celi Dolenjski. Izobraženega, gospodarsko krepkega naroda se pa klerikalci boje. In vsled tega so klerikalci nasprotniki belokranjske železnice. Dobro vedo, da bo prvi pisk lokomotive, ki bo sopihala po Beli Krajini, oznanjeval začetek konca klerikalnega samopašnega in za ljudstvo zelo škodljivega gospodarstva. Iz te bojazni so tudi klerikalni državni poslanci na Dunaju delali na vse mogoče načine zoper to železnico. Seveda se zdaj hvalijo, ter se sklicujejo na tisto vest, katero smo omenili v začetku svojega članka. Toda ravno ta vest kaže, kakih podlih sredstev so naši klerikalci zmožni.

Klerikalcem se zelo hlače tresejo, da ne izgube državnozbornskega mandata v novomeškem in belokranjskem volilnem okraju. Dobro vedo, da naš belokranjski kmet ni tako kratkoviden, da ne bi videl, kako ravno klerikalci spletarijo proti belokranjski železnici. Da pa morejo nasuti belokranjskemu kmetu - volilecu peska v oči, so z vsemi silami delali pri vladi na to, da objavi neposredno pred državnozbornske volitve vest, da se bo ta železnica gradila. In res je vlada ustregla tej

klerikalni želji, ter objavila tako vest, kakršne se skoraj vsak dan razširjajo — ki pa niso nič drugega, nego čisto navaden volilni manevar, s pomočjo katerega se hoče volilce varati, ter jih imeti še nadalje v klerikalnih krempljih.

Pozivljamo volilce belokranjskega in novomeškega volilnega okraja, naj ne vrnjujejo lažnjivim klerikalnim vestem in naj ne volijo kandidata tiste klerikalne stranke, t. j. prof. Jarca, ki je vedno nasprotovala belokranjski železnici. Če bo vlada dala to železnico, tedaj jo bo dala proti volji naših klerikalcev. Če pa hočete, da se bo ta železnica čimprej začela graditi, tedaj volite v državni zbor deželnega poslanca ENGELBERTA GANGLA, ki bo z vsemi svojimi močmi in v zvezi z mogočnimi slovanskimi zavezniki pospešil zgradbo te prepotrebne železnice.

## Naš kandidat Engelbert Gangl v sodbi — dr. Evgena Lampeta.

Leta 1902. je izdala »Družba sv. Mohorja« povest »Veliki trgovec«, ki jo je spisal naš sedanji kandidat za državni zbor, gospod Engelbert Gangl.

Bralci so se za to Ganglovo povest kar trgali, tako jim je ugajala. Zlasti Dolenjci in Belokranjci so jo čitali s pravo naslodo. — »Dom in Svet«, to je list, ki mu je urednik dr. Evgen Lampe, je tedaj tudi ocenil to Ganglovo povest ter je pisal o nji med drugim tudi tako (glej »Dom in Svet«, l. 1902, str. 689 in 690!):

»Pisatelj nam popisuje zgodbe Zalokarjevega Janeza iz Metlike, nadarjenega belokranjskega dečka, kateri se z lastno pridnostjo povspne do »velikega trgoveca« v Trstu. Doma v rojstnem kraju pa gospodarstvo vsled pijanosti očetove in raznih neprilik propade. Brat France se izseli v Ameriko. Janezu je žal, da ni rešil domačega doma. »Veliki trgovec« hipoma izgubi vso delavnost. Umreta mu žena in hči, v najlepši dobi pusti delo in se s prihranjenimi novci vrne v domači kraj.«

Ako sodimo ta spis s stališča »povesti«, moramo pač reči, da pogrešamo v njem pravega razvoja. Prva polovica se dviga vedno višje, dotlej, ko postane Janez dedič velike trgovine. Potem pa povest hitro pada s svojim junakom navzdol, dokler prej tako delavni in podjetni mož ne izgubi vse energije ter ne opusti vsega dela. Nismo mogli najti prave krivde, ki bi opravičevala ta preobrat. Mož tolike navdušenosti za trgovino se pač ne more hipoma tako izpremeniti. Vsa povest ima bolj značaj kronike, v kateri so posamezni dogodki le bolj v zunanji, ne toliko v notranji zvezi. Zlasti proti koncu, ko sledi smrt za smrtjo, dobiva vsa povest bolj biografski značaj. Prva polovica ima očitno

tudi vzgojevalni smoter, kar je za ljudsko povest velike važnosti. Druga polovica s svojo žalostno resignacijo pa mu nasprotuje.

Pač pa je v posameznosti obilo prave leposlovne vsebine. Pisatelj je lirik, in ta struna odmeva iz vseh popisov in iz vsega pripovedovanja. Zato pa so najkrasnejša mesta v tej povesti ona, na katerih se more pripovedovalec vglobiti v popisovanje čustev in notranjega duševnega življenja. Napredujoča pijanost starega Zalokarja je od pričetka do blaznosti popisana s pretresljivo istinitostjo. Proti koncu pa se vglablja pisatelj v žalost in obup, tako da dobi vsa povest nekak sentimentalni značaj, ki je temmanj v soglasju z realističnim naslovom, ker je v zgodbi Zalokarjevega Janeza ravno doba njegove »velike trgovine« popisana najkrajše in z najmanjšim vnosom.

Prav ceniti bo pa znal to povest samo rojeni Belokranjec, pravo metliško dete. Zakaj, to je prava metliška povest. Osebe so skoro vse istinite. Župan Hes, narodnjak Navratil itd. so že umrli. Janko Štupar z več drugimi še travo tlači. Kraji, ki jih omenja pisatelj, so vsi istiniti. Od metliške proštije tje doli do Karlovca — vse to je prava rodna Bela Krajina. Središče pokrajine in povest pa je tam pri Materi Božji trifarški, kjer se tik Kolpe in hrvaške meje dvigujejo tri cerkve. Tam pri Treh farah so veliki cerkveni shodi, kjer se zbirajo Slovenci in Hrvatje v nešteti množicah od blizu in daleč.

Ločen je ta kraj od druge slovenske zemlje ter pripada zemljepisno in deloma tudi etnografično bolj k hrvaškemu ozemlju, kakor k slovenskemu. Poseben rod prebiva tam, z lastnimi šegami in z jako razvitim blagglasnim narečjem. Srce tega ljudstva je jasno kakor zlata vinska kapljica, ki jo rode njihove gorice. Beli Kranjec je mehke duše, poln mile narodne poezije. Borba za življenje pa ga dela tudi trdega in jeklenega v delu. Marsikatera jasna glava je že prišla čez Gorjance. Te lastnosti je združil pisatelj v svojem junaku tako, da nam je v njem pokazal res nekak vzor pravega Belokranjca: Mehkočutna, skoro sanjava nprav, ki ljubi strastno svojo rodno grudo, se druži z bistrim razumom, ki mladeniča žene proti nagnjenju srca ven v življenje. Belokranjski mladenič prekosi vse vrstnike; svet se mu odpre in bogastvo se mu vsuje v naročje. Pa v srcu mu spi spomin na milo majko Belo Krajino; in ko se ta zbudi, se mu zde puste palače in prazno zlato. Ubožna, bedna Bela Krajina mu je več kot vsa svetovna trgovščina, in on se vrne tja nazaj med siromake ob Kolpi, da jim izkazuje dobrote od svojega obilja.

To je značilna poteza v nravi tega ljudstva, in to je pisatelj zadel, ker je sam vzrasel med Belokranjci. Rojaki pa bodo z veseljem čitali to povest, ker jo bodo

spoznali kot svojo tudi po slogu in po nekaterih jezikovnih posebnostih.«

In kdo je napisal to laskavo oceno Ganglove povesti? Nihče drugi, nego dr. Evgen Lampe, ki sedaj, ko je Gangl kandidat za državni zbor, Gangla blati, obrekuje in črni po »Slovencu« in »Domo-ljubu«! To so katoliški poštenjaki!

Mi pa pravimo: Engelbert Gangl ima zaslugo, da je s peresom in knjigo razglasil širom sveta slavo in čast svoje ožje domovine, slavo in čast svojih belokranjskih rojakov. Pred Ganglom ni tega storil nihče!

Letos izda »Mohorjeva družba« zopet Ganglovo novo povest: »Trije rodovi«, katere dejanje se vrši na slovenski zemlji, v Beli Krajini. Ta povest je dobila od »Mohorjeve družbe«, ki jo v pretežni večini upravljajo duhovniki, častno nagrado. — Tudi v tej knjigi se opisujejo krasote in vrline Dolenjske in Bele Krajine, in tako si je pridobil Gangl novo zaslugo, da povelja pošteno ime svojega pozabljenega rojstnega kraja! Hvala mu za to!

Kaj pa je storil Jarc za dolenski svet? Z eno besedo: nič!

Zato pa ne bomo volili Jarca, ampak na glasovnice bomo vsi zapisali ime svojega rojaka:

ENGELBERT GANGL,  
deželni poslanec.

Ta ki nas pozna, ki nas časti in proslavlja v svojih spisih, naj bo tudi naš državni poslanec!

Zvest Mohorjan.

## Ljudstvo naj vidi resnico.

Šolski zakon, o katerem je govoril Jarc svojim volilcem, izgleda vse drugače, nego ga je opisal prof. Jarc. Mi smo tudi za to, da se da ljudstvu odločevati pri šoli, toda pogledjmo si, kdo si je vzel pravico ljudstva za-se? Na Gorenjskem, v Dražgošah, je znani župnik Pfajfar. Ta župnik si je najel par fantičev, ter z njima napravil ovadbo na deželni šolski svet zoper tamšnjega učitelja g. Stupico. Kakšne reči so pisali v ovadbi zoper učitelja, je pokazalo sodišče v Škofji Loki, ki je »krščanskega« župnika — vsled obrekljive in neresnične ovadbe — obsodilo na 50 K globe in vse sodne stroške. Oba fantiča, ki sta pa po hujskanju »krščanskih« poslancev in župnikov tudi krivo pričala, je sodišče obsodilo vsakega na — 24 ur zapora. To ovadbo je pa podpisal tudi poslanec Demšar, katerega pa gotovo g. učitelj ne more tožiti, ker je imun. Zato pa se je tudi upal podpisati ovadbo, ker je vedel, da mu sodišče ničesar ne more. Poslanec Demšar se pa sklicuje v ovadbi na neka pisma — ki so bila ukradena nekemu v Železnikih — in ki jih ima prof. Jarc. Pri tej tatvini je torej soudeležen tudi prof. Jarc, kakor trdi poslanec Demšar, ki se sklicuje nanj

v ovadbi na Stupica. Če povemo še, da je bila pri deželnem šolskem svetu deputacija Dražgošanov, ki je imela s seboj nad 100 podpisov od tamošnjih posestnikov in v njih imenu zahtevala, da mora učitelj g. Stupica ostati v Dražgošah, potem so nam besede prof. Jarca, da mora pri šoli tudi ljudstvo govoriti — jasne, kajti g. Stupico se še vedno od deželnega šolskega sveta disciplinarno preganja in prof. Jarc, ki je član deželnega šolskega sveta, noče upoštevati ljudske volje.

Skrajno podlo je, da ime in voljo ljudstva na tako nesramen način izrabljajo župniki, ki s pomočjo tega napravljajo lažnjive in obrekljive ovadbe zoper pošteno učiteljstvo. Nesramno je, da ti ljudje izrabljajo in zapeljujejo mlade ljudi pri tem v greh, h krivemu pričanju in spravljajo pri tem mlade ljudi v nesrečo. Je - li to oni del šolskega zakona, ki daje ljudstvu pravico pri šoli govoriti? Nesramno je, da si prof. Jarc in posl. Demšar prisvajajo ljudsko voljo na ta način, da se poslužujejo ukradenih pisem in na ta način v imenu ljudstva, a proti volji ljudstva — krivično preganjajo pošteno učiteljstvo! Hinaščina in laž je vse, kar govore o pravicah, ki jih dajejo klerikalci pri šoli ljudstvu, kajti to, da poslanec Demšar podpiše lažnjivo in obrekljivo ovadbo zoper učitelja, to ni ljudska volja! **To se pravi nesramno izrabljati ljudsko voljo in krasti ljudstvu čast in pošteno ime!**

Ljudstvo bode storilo prav, da samo pri volitvah pokaže poslancem Jarcu, Demšarju in Lampetu — kaj je ljudska volja in kaj se pravi ljudstvu se hliniti in hkrati krasti mu dobro in pošteno ime! Če ljudstvo postavi poslance na višje mesto, pa sme tudi od njih zahtevati, da so poštene, ne pa, da z imenom ljudstva uganjajo lumparije. Tudi poslanci morajo biti poštene!

**Ponavljalne šole**, s katerimi se Jarc toliko hvali, so pa ravno po učiteljstvu samem nastale in jih je učiteljstvo, ono učiteljstvo, kateremu pripada tudi g. Gangl, še tedaj vodilo in pospeševalo, ko se Jarc o poslanstvu še sanjalo ni. Torej je to, da je S. L. S. vse naredila za ponavljalne šole — nesramna laž, kakor je to obrekovanje in laž, da se napredno učiteljstvo nič ne briga za sadjarstvo in strokovni pouk ljudstva. Poglejte, kaj so naredili g. nadučitelju Žirovniku, ki je priznано marljivo vodil pouk in pospeševal sadjarstvo med ljudstvom v Št. Vidu nad Ljubljano. Prestavili so ga, in sicer zato, ker ga je ljudstvo ravno vsled njegovega dela preveč čislalo in spoštovalo in mu je bilo preveč vdano. Bali so se, da bi g. Žirovnik ne odkril tudi ljudstvu lumparij, ki jih uganjajo klerikalni poslanci in bi ljudstvo potem poslancem ne pokazalo — hrbta pri volitvah. In kdo ga je preganjal, ker je delal za blagor ljudstva in le v korist ljudstva? Bil je to profesor Jarc in tisti kleri-

kalni poslanci, ki sede v deželnem šolskem svetu. Pa naj še reče prof. Jarc, da: »Časih so gojili stari učitelji z vso vnemo sadjarstvo, današnji liberalni učitelji pa raje hujskajo.«

Mi pa odgovorimo: Časih so poslanci bili poštene, danes pa niso več! Časih so poslanci delavne učitelje podpirali, danes jih pa preganjajo! Časih so bili klerikalci in poslanci dostojni, danes pa oni, kakor poroča zadnji »Domoljub« — **zmerjajo delavno učiteljstvo z barabami!**

Ljudstvo glej, a ne strmi, kajti to so malenkosti proti velikim lumparijam, ki jih počenjajo klerikalci v imenu ljudstva in oni so še tako predrzni, da se upajo še ljudstvu pred oči. Ven s hinavci, poštenjakov nam treba!

Zatorej ljudstvo, voli poštenjaka; in Dolenjci, pokažite pri volitvah, da spoštujete le poštenjake in poštenost, ter oddajte svoj glas **ENGELBERTU GANGLU, deželnemu poslancu, c. kr. učitelju**, ki mu na poštenosti nihče ničesar očitati ne more, ki najbolje pozna vaše težnje in jih bode znal zastopati, ker je vaš rojak! §

## Klerikalci in Velika Loka.

Laž in neumnost je vzel v zakup klerikalni »Domoljub«. Razširja ju povsod in razumljivo je, da se je spravil tudi na naprednjake občine Velike Loke. Smo jim trn v peti, ker klerikalcem prečrtamo premnogo zanje lepih računov. Veliko se trudijo in strastno žele padca naprednjakov pri volitvah, ker potem bi imeli svobodne roke in skubili bi ljudi čisto po klerikalni navadi. Tla jim pa niso pripravna, četudi jim dajeta znani župnik Oblak in Povše svoj blagoslov, kateri naj bi pa nosil sadle njima. Polagoma prihajajo ljudje do spoznanja, da občinska uprava nima nobenega stika z vero. Saj so čutili in videli neštetokrat, da zaženejo duhovni divji krik o nevarnosti vere vedno le takrat, kadar občinski odbor ne ugodí predlogom v korist župnika Oblaka, oziroma Povšeta. Samo zahtevajo, a ne dajo nič. Kdor ne ugodí njih zahtevi in mu je na srečo le blagobit občine, ta je v njih očeh brezverec, slab gospodar, ki dela le v svojo korist. Vse to naj bi govorili, pisali, ko bi bila resnica; toda laž za lažjo, neumnost za neumnostjo grmadijo v svojih časopisih. Ljudje vse to vidijo in tiho prenašajo. Pokazali pa bodo pri volitvah, da jim je resnica sveta in **hočejo odbornike, ki bodo pri občinskih sejah zastopali koristi kmetov, ne pa župnikov.**

Hlačice se jim tresejo za odborniška mesta. Da jih ne stresejo raz stolčkov, so posegli po zdravilih. Toda, kako so umazana in nevredna mož, naj kaže naslednje:

Due 15. septembra je izšel v »Domoljubu« dopis iz Velike Loke, ki je popol-

noma vreden svojega očeta. Častiti dopisnik ima tak strah pred naprednimi Ločani, da vidi v dveh ali treh že cel shod. Pravi, da se vrši shod za shodom pri gosp. Šlajpahu, v resnici sta se vršila le dva javna shoda. Vse druge trditve so laž.

Pravite, da želimo k jaslim. Delate in sodite vse po sebi. Ljudstvo samo naj sodi, komu se je privezalo srce k občinskim jaslim, iz naslednjega »slučaja«. Župnik Oblak je zgubil tožbo radi motenja posestva proti okrajnemu cestnemu odboru. Precej velike stroške, okoli 3000 K, je hotel po predlogu župnika Povšeta pri znani burni seji pri Gorcu zvrniti na občino. Šlo bi, toda v veliko žalost župnikov sedita v odboru tudi dva naprednjaka. Stisnile so se pesti in zaropotale so mize in nad predlogom se je izreklo smrtno obsojbo. Zmagala sta napredna odbornika, dasi so nekateri odborniki pljuvali v svojo lastno skledo, ker niso možje, pač pa kimavci. Za razsodne volilce je to dovolj.

Cestnemu odboru se očita, da je zadolžen do vratu. V resnici pa je stvar sledeča: Nove ceste Čatež - Moravče je polovica že splaćana, za drugo polovico je denar na razpolago. Dovožno cesto na Mirni je treba splaćati (dovolil je deželni odbor) šele meseca avgusta 1911. Vse delo v Čatežu pod cerkvijo se je ponudilo gosp. Lončariču za 2000 K. Ker ni hotel prevzeti, je cestni odbor sam vodil delo in vsi stroški znašajo 1061 K 78 vin. Tako je z onim nadzornikom, ki je imel 6 K — kakor pravi dopisnik — da se je delo izvršilo jako dobro za 938 K 22 vin. cenejše, kakor če bi delal gosp. Lončarič. Onemogla jeza vas tare radi izbornega gospodarstva načelnika cestnega odbora in ker ne najdete druge rešilne bilke, se **oprijemljete — laži.** To je slab znak in cenjenemu bralcu zadostuje, da s studom obsodi taka očitavanja.

Na Veliki Loki imamo gasilno društvo. Društvo ni klerikalno, zato se vanj zaletuje častiti dopisnik. Kdor ve, kolike važnosti so gasilna društva kmetom ob nesrečah, jih mora z veseljem gojiti in podpirati. Klerikalno sovraštvo je pa tako podlo in brezmejno, da jim v svoji slepi, strankarski strasti nasprotuje in hoče uničiti. Ne najdemo besedi, da bi zadostno obsodili tako početje.

Dopisnik se pritožuje, da nam je za cerkev vsega škoda. Bog se usmili, kako daleč smo prišli! Župnik Oblak ima mlekar in vsled tega veliko odpadkov, s katerimi bi lahko redil več prašičev. Hoče torej še osem novih svinjakov. Napredni odborniki pa stoje na tem-le stališču: Župnik ima kot trgovec, mlekar itd. sam dobiček in naj tudi sam zida svinjake. Pride znabiti — Bog daj, škof gotovo ne — drugi župnik, ki bo duhovnik in ne trgovec in prazni svinjaki bi bili v večno proslavo previdnim odbornikom, klerikalci zamenjajo že cerkev s sv. . . . . Žalostno!

Sedaj pa občinske doklade! Te naj po dopisnikovem mnenju pričajo o vzornem klerikalnem gospodarstvu. Številke naj govore: Za časa naprednega odbora je bilo občinskih doklad 22% in od teh so znašale akcije dolenskih železnic 10%, kakor hitro so pa prevzeli klerikalci vaje občinske uprave, so doklade takoj v prvem letu poskočile na 29%, sedaj pa niso nikdar pod 30%. Ne hodite na dan s hvalo, ker številke dovolj jasno govorijo, kako slabo je klerikalno gospodarstvo.

Glede zavarovanja opomnimo to - le: Bili smo odločni nasprotniki tega klerikalnega gibanja. Delali smo pa proti le takrat z vsemi silami, ko je imela biti vaša nakana v našo škodo uresničena. Sedaj se pa ne ukvarjamo s takimi stvarmi, ker nimamo 24 ur prostega časa na dan, kakor vi, duhovni dopisnik. Trdo moramo delati in nočemo porabiti dragega prostega časa p. dopisnikovi maniri — za laži.

Najhujši udarec se jim je zadal z odkupom bere. Ne morejo ga preboleti. Najmanj ne dvomimo, da si večkrat mislijo: »Ti prokleti liberalci, pa so nas dali.« — Lahko to razumemo, ako upoštevamo, da se je dosegel odkup v Št. Lovrencu v znesku 8000 K in pride na posameznika enkrat za vselej najmanj 24 K in največ 48 kron. Sedaj naj pa vsak preračuna, koliko jim mora dati vsako leto v naturi in vzkliknil bo: »Ni čuda, da se tako krčevito drže bere in preganjajo radi tega vse zavedne kmete!« — V dopisu se še celo tako daleč poniža, da nas imenuje radi tega »uboge kmete«. Vraga, zakaj ste pa vzeli 8000 K, če nas imate tako radi? Dajte jih nazaj in pokažite v dejanjih srce za kmeta in ga ne božajte samo z besedami in obljubami!

Isto smo hoteli doseči v trebanjski fari. Toda gospodje duhovni so začeli obdelavati ženske in jih ščuvati proti odkupu. Kimavci so se vdali temu pritisku in svojega namena v veliko škodo kmetov nismo dosegli. Stavimo ponižno vprašanje: Zakaj ste se pa v trebanjski fari uprli z vso silo? Vi, ki nas ljubite le takrat, kadar imate od nas dobiček! — Odgovorite odkrito, kakor govorimo odkrito mi z vami!

Možakar je zaključil svoj dopis iz Velike Loke z neumnostjo. No, saj od laži do neumnosti je prav kratka pot. Revez ima od same strasti do naprednjakov tako skisane možgane, da ne razume več navadnega stavka: »Mi smo ta veliki davkoplačevalci.« S tem hočemo povedati, da smo kot posamezniki največji davkoplačevalci in ne kot celotna podobčina Velika Loka. Glejte, in ta ljubi duhovni dopisnik gre na podlagi tega dokazovat, da je tri več ko ena. Gospodu priporočamo, da se kam daleč preseli, ker neumnost je nalezljiva bolezen.

Odgovorili smo, ker smo bili izzvani v »Domoljubu«. Imamo mnogo drugega gradiva za javnost, toda omejili smo se le

na ona podtikanja, s katerimi se nam hoče krasti čas in očitati nepoštena dejanja, češ, da mi kmetje odiramo tovariše kmete. V tem oziru bi duhovnemu dopisniku lahko vrgli v obraz, da je podel lažnik, toda prepuščamo to bralcu samemu, da sodi in obsodi pravično po dejanjih nas in druge. Naš namen je pač drug: Naj bi tem potom spoznali tudi drugi kmetje vse laži, s katerimi jih slepijo duhovni gospodje v »Domoljubu«. Kdor izmed kmetov ima količkaj samostojnosti, bo takim lažem odgovoril tako, kot odgovori pošten mož.

Ves dopis v »Domoljubu« mrgoli samih laži. Edina resnica je trditev, da se bližajo občinske volitve. Da, občinske volitve so pred durmi in duhovniki bodo porabili vso silo, da bi zmagali in s pomočjo občinskega denarja spravili svoja zadolžena podjetja na noge. Toda kakor je Št. Rupert pomel z vsemi škodljivci občine, tako naj stori tudi Velika Loka. Na svoji zemlji moramo biti kmetje gospodarji. — Upamo, da pridejo vsi volilci do spoznanja, da iz naših krvavih žuljev si ne bo nikdo v lenuharjenju koval kapitala in naj je to Peter ali Pavel. —lj.

## Politični pregled.

### Štajerski deželni zbor.

Štajerski deželni zbor je najbrže obsojen na smrt. Med slovenskimi klerikalci, vlado in Nemci se še vedno vrše pogajanja. Če bodo ta pogajanja rodila za Slovence kak uspeh, je zelo dvomljivo, dvomljivo toliko bolj, ker slovenski klerikalci ne pridejo z barvo na dan. Kriče o krivicah, ki se gode Slovincem, jasno in odločno pa nečejo povedati, kaj pravzaprav zahtevajo. Da se na ta način vleče za nos Nemce in vlado, proti temu ne bi nihče ugovarjal, ali da se na ta način vleče za nos tudi slovenske kmete, proti temu se mora odločno ugovarjati. Da ta klerikalna taktika ne bo rodila prav nikakega uspeha, je ravno tako gotovo, kakor je gotovo tudi to, da bo slovenski kmet plačal stroške obstrukcije. Klerikalci ne bodo s svojim delovanjem slovenskemu kmetu prav nič koristili, pač pa mu bodo napravili ogromno škodo. O tem se bodo slovenski volilci prepričali, ko bo prepozno.

### Niževavstrijski deželni zbor.

Zvišanje davkov — samo na to se razumejo klerikalni zastopniki avstrijskih narodov. V prvi seji niževavstrijskega deželnega zbora so klerikalni poslanci zvišali davek na pivo. Doslej se je plačevalo deželnega davka od hektolitra 1 K 70 vin., odslej se bo plačevalo od hektolitra 4 K, torej kar za 2 K 30 vin. več. DAVEK zvišati, to pač ni nikaka umetnost, ampak plačevati ga, to je težje. Sicer pa klerikalci itak ne znajo nič drugega, kakor zviševati davke.

## Kmetje volilci!

V nedeljo, dne 2. oktobra, se vrše v novomeškem okraju

## trije shodi

in sicer

### v Brusnicah

ob pol 8. uri dopoludne,

### v Žabji vasi

ob pol 11. uri dopoludne v gostilni pri Brezovarju, in

### v Družinski vasi

popoludne ob 4. uri v gostilni pri Zorku.

Na vseh shodih bodeta govorila deželni poslanec

## Engelbert Gangl

in državni poslanec

## Ivan Hribar.

Kmetje, vsi na shod, da spoznate, kje je resnica, kje pa laž!

## Dolenjski novičar.

d Lovec, cestar, revizijonist in mlinar — Jare. Prvič konstatiramo, da Gangl ni obstruiral zoper lovski zakon in je prof. Jare se prav debelo pokadil — ko je to trdil. — Drugič konstastujemo, da so vse vesti glede cestnega zakona podlo sumničene in volilni manever zvitega prof. Jarea in če meni, da bode na ta način blatil gosp. Gangla, se silno moti; saj je ravno gosp. Gangl se potezal za boljši promet za svoje idrijske volilce — v tem okraju. In revizije! Kake vrednosti so te revizije, se vidi iz tega, da so posamezni klerikalni poslanci ob priliki razglasitve revizij — hodili okrog klerikalnih županov in so jim pravili: »Nič se ne bojte, vam se ne bode zgodilo tako ničesar, našim ljudem bomo še prizanašali, revizije smo le zato nastavili, da napravimo malo skrbi liberalnim županom in če bo mogoče, tudi koga ujamemo.« — Mi pa pravimo: »Za vse enaka mera, to je lumparija, da se misli na ta način prikrivati grehe klerikalnih županov, a se meni za vsako malenkost šikanirati napredne župane. Seveda, če bode imel klerikalni župan občinsko in krčmarsko blagajno kar skupaj, pri tem pa nič računov in ničesar vknjiženega, kar se je že pripetilo, to bodo naši klerikalci — prikrili. Proč s takimi krivičnimi poslanci in deželnimi odborniki; mi hočemo čistih ljudi! Koliko deželnega denarja je pa dr. Lampe zapravil še pri svojih mlinih, to pa že čivkajo vrabci po strehah. Čudno se nam le zdi, da se deželni odbornik Jare upa še to stvar zagovarjati. Sicer pa saj tudi sam priznava krivdo dr. Lampeta pri tem, saj je sam rekel na shodu, ko je govoril o mlinih: »Če se nam obnese to podjetje . . .« Torej, »če se ob-

nese!« Kaj pa, če se ne obnese? Čujte, davkoplačevalci; tedaj bode pa dežela na rovaš davkoplačevalcev vsled lahkomišelnosti deželnega odbornika Jarca in Lampeta — imela izgube 250.000 K, reci dvestopetdesettisoč kron. In ni dovolj to, ta dva deželna odbornika sta si na račun davkoplačevalcev kupila še najboljši — nov avtomobil, da se vozita nakupovat mline — kar stane tudi par tisoč kron! — Tako zapravljajo deželni denar!

d **Iz Mokronoga. O toči.** Na sejmu v Mokronogu je pisec teh vrstic na lastna ušesa slišal ta le pogovor med dvema kmetoma. Miha: »Janez, kaj ste res imeli snoči v škocijanski fari točo?« — Janez: »Res, res, pa tako, da je je še danes zjutraj ležalo pod kapom moje hiše pol metra na debelo nasute.« — Miha: »Prav, prav, boste sedaj še bolj silili v farovž in držali zagrizenim farškim politikom rep pokonci.« — Janez: »Pa ravno zavoljo tistih pr . . . . . liberalcev, ki niso hoteli dati bere, so gospod kaplan celi fari točo naredili!« — Miha: »Baba neumna, kaj misliš, da res zna kdo točo narediti?« — Janez: »Ti si liberallec in neverni Tomaž, pa če boš tak, te bo že še zadela težka roka gospodov. Ampak na to - le ti meni odgovori: Ko je nekoč po naši fari brenkala toča, mi je naslednjega dne pravil neki ugleden, pobožen mož iz sosednje fare: Hvala Bogu, da imamo pri nas tako dobrega in učenega gospoda! Ravno po razdelu med obema farama je še udrihala toča, Škocijancem je vse sesula, na našo stran pa ni padlo nobenega zrna.« — Miha: »Praznovernež, odgovori pa ti na moje vprašanje: Če bi res znali fajmoštri in kaplanje delati točo, misliš, da ne bi naredili tako, da bi tudi bajte in živino in nas vse sesula, ki nismo »Čuki« ali pa v »Marijini družbi«, ali pa ponižni klerikalčki?!«

d **Iz Semiča.** Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! Tako učijo božji namestniki, a žal, da se sami po tem nauku nečejo ravnati. Tak je tudi naš župnik Dostal, ki je dne 13. septembra deklo kratkomalo spodil iz službe. Reva se je celo leto trudila za župnika, za plačilo je je pa na zimo pognal iz farovža in to radi treh pes, ki jih je dala prašičem. S tem je župnik pokazal, da nima čisto nič srca. Radovedni smo tudi, če ima naš župnik pravico streljati naše kokoši. Ako hoče župnik igrati divjega lovca, potem se bo pač moral pomakniti kam v hribe. V Semiču pa ni kraj za take vaje.

d **Iz Krke.** V vasi Znojili smo mirni ljudje, razen nekega Toneta, ki postaja vedno bolj razposajen, odkar je »Čuk«. Pri »Čukih« se je že toliko izobrazil, da že zna zaničevati stare ljudi. Mladi fant prepoveduje celo starim ljudem, da ne smejo brati »Slovenskega Doma«. Mi smo pa prepričani, da bi bilo tudi zanj dobro, če bi bral »Slovenski Dom«, kajti potem bi bil res lahko kdaj dober gospodar, če bo

pa bral samo lažnjivega »Domoljuba«, ne bo nikoli gospodar, ampak hlapec, katerega bodo gotovi ljudje tako suvali, kakor bo njim prav. Zato pa Tone, če hočeš kdaj res kaj veljati, potem pusti »Čuke« pri miru.

d **Iz Krmelja pri Št. Janžu. To in ono.** Tam v najbolj samotnem kotu kantine sem sedel in strahoma praznil steklenico pive. Vrata se odpro in po ozkem hodniku pridejo eden za drugim: suhljasta, dolga postava z ostrim nosom in steklenim pogledom, za njim drug junak, ki se je od prvega razlikoval najbolj po svoji uniformi ter zminjajočim se obnašanju, tema sledi par »belih kož« v družbi s svojimi stanovskimi tovariši, malo procesijo pa zaključijo naposled oseba napol moderne, napol proletarske zunanosti, ki v živahnem razgovoru odpira usta, kakor svetopisemska riba, ki je požrla Jono. Ko posedejo okrog mize vsi člani zbrane elite, jim prinese postrežnik vsega, kar more nuditi kantina in slednjič jim prižge še cigarete in smodke z nemškimi vžigalicami. Prične se tajen, zelo živahen pogovor. Med rudarji, ki so sedeli v drugi sobi, vidim marsikak bliskajoč se sovražen pogled, namerjen tja v gosposko družbo. Eden izmed rudarjev konča svoj govor bolj tiho in pri-tajeno, da ne bi kateri v sosednji sobici kaj slišal, rekoč: »Kaj, pred tem h . . . . . slokim, ki pravzaprav nima z »Werkom« nič opraviti, naj se klanja ves svet! Njemu da bi se morali knapje hitrih korakov in ponižnega obraza umikati s kegljišča v kantini. Veš, on bi ne smel niti za denar dobiti v kantini ni kosca kruha in z isto pravico bi se ga lahko vrglo iz kantine ven na cesto, kakor se je to zgodilo dvema drugima železničarjema.« — Tovariš ga prekine: »Res je kantina samo za nas knape, a ta gospod ima tukaj zato vso pravico, ker je kompanjon našega vicedirektorja. Da bi pil na račun svojih tovarišev iz »Werka«, ni verjetno, ker je »Werk« z vsemi svojimi »spufan«, kakor omlačena konoplja. Za naše krvave krajcarje menda vendar ne dela cehe? Pa tudi če pije za svoj denar, je to kršenje pravil, ker tudi on ni v njih zaznamovan kot izjema.« — Moja pozornost je med tem zopet pričela uhajati tja h »gospodi«; slišal sem namreč strašne jeremijade čez iznajdljivost »Slovenskega Doma«, oziroma njegovega dopisnika. — »Linčal bi ga,« pravi eden izmed njih in vsi so mu kimaje pritrjevali. Meni je mraz pretresel kosti in mozeg, da sem kar prebledel. To izpremembo in moje sumljivo obnašanje so mahoma opazili in obsodili so me za dopisnikovega vohuna. Besni so vdrli nad me vsi in pod težkimi udarci pesti in skelečimi praskami nohtov sem se zgrudil čez prag kantine — ko se v tem trenutku zbudim. Ker si namreč ne upam pokazati več iz hiše, tičim noč in dan doma; tako so se mi priteknele te strašne sanje in da jih ove-

kovečim, sem jih sklenil poslati gospodu uredniku. Najbolj čudno se mi zdi, ker so bile sanje tako žive, kakor da se je vse v resnici zgodilo.

Dopisnikov detektiv.

d **Šentpeter pri Novem mestu.** Naš zadnji dopis je vzbudil mnogo pozornosti, pa tudi mnogo prahu v klerikalnem taboru. Seveda resnica v oči bode. Kaplan ni imel nujnejšega posla, nego sklicati društveno zborovanje, na katerem je seveda vsebino dopisa po svoje zasukaval. Župnik pa je smatral celo za potrebno, da je s prižnice začel udrihati po »Slovenskem Domu«, češ, da je prišel pred nekaj časom nek Ljubljčan širiti strupene časopise. Ne smešite se, gospodje! Saj je čisto brezuspešen vaš trud in mi vas zagotavljamo, da rodi vaše hujskanje ravno nasproten uspeh. Ljudje, ki prej za »Slovenski Dom« niti znali niso, so se začeli sedaj zanj zanimati, ter ga naročati. Končno se bo tudi v najklerikalnejših krajih začelo svitati. Proti temu ne pomaga nobena »žavba«, še najmanj pa repenčenje po prižnicah. Kmetje naj lepo pridno čitajo svoje napredne liste, pa bodo kaj kmalu spoznali, kje je laž in kje je resnica. — Glejte, gospodje, kako ste čudni. Če se zavedate, da stoji vaša stvar na trdnih nogah, potem se vam pač ni treba bati »Slovenskega Doma«. Saj mi pa ljudi celo nagovarjamo, da naj le čitajo tudi vaše liste. Oboje naj čitajo, potem bodo lahko presodili, kaj je prav in kaj ne. Zakaj bi smeli vi kmeta komandirati, kaj sme čitati in kaj ne. Če se tako bojite nasprotno kritike, potem s tem le dokazujete, da imate preklicano slabo vest. In to slabo vest vam hočemo še temeljito izprašati, če se potem tudi gg. duhovniki desetkrat na dan na prižnici na glavo postavijo. — Kmetje! Le pridno segajte po vašem »Slovenskem Domu«, saj mu je edini namen, da zagovarja vaše koristi, ter v pravi luči pokaže vaše prijatelje in neprijatelje!

d **Iz Vač.** Kako je bera grda reč, smo videli dne 19. in 20. septembra. Naš kaplan je letal okoli za biro in se priporočal za nameček, šolo je pa zanemaril. V farovžu so pa našemu organistu vzeli in pridržali polovico bere. Kaplan sme vso prodati, organist pa ne. Izobraženemu možu, ki mora skrbeti za otroke, to zelo hudo dene. Ali se ne pravi to zatirati ubožce, ter delavcem zaslužek zadrževati in utrgovati? Ali je organist farovški ali je farni? Ali nismo mi dali vso bero, v farovžu pa še knofa ne? Ravno naprednjaki smo dali največ. Zahtevamo, naj se zgodi pravica. Tako izobraženega organista in lepega petja še nismo imeli. Ali bosta kaplan in župnik sama orgljala, ako prisilita organista, da nas zapusti? Fej taki krščanski ljubezni!

d **Iz Verčic.** Pričelo se je zopet šolsko leto. Z neko radovednostjo smo čakali, kaj bo ukrenil deželni šolski svet zaradi šulferajnske šole. Radovedni smo bili toliko

bolj, ker smo že spomladi čitali v »Slovenca«, da bo deželni šolski svet dal to šolo zapreti. Kakor zdaj vidimo, so bile to prazne »Slovenčeve« besede. Temu se seveda ne čudimo, čudimo se le, da že ni kak nemški član deželnega šolskega sveta predlagal, da se da iz deželne blagajne šulferajnski šoli kaka podpora. Saj bi za tak predlog glasovali tudi z vlado in Nemci zvezani klerikalci. Začuden smo pa gledali, ko so se oglašali otroci iz semške šole pri kočevskem šolovodji. Prišlo jih je 30. Res žalostno, da slovenski starši izdajajo svoje lastne otroke. Nekateri imajo veliko bližje v Semič, kakor v Verčice, a jih starši s silo gonijo v nemško šolo. Obetajo otrokom, da se jim tako dobro godilo, če bodo hodili v nemško šolo, da jim ne bo treba jesti žgancev. (Kdor tako govori svojim otrokom, tisti je bedak, kajti njegovi otroci ne bodo jedli žgancev, ker jih ne bodo imeli. Op. ured.) Ne bodite vendar tako nespametni, ter se ne dajte slepiti Kočevarjem, ker otrok ne bo znal niti nemško, niti slovensko, ko bode šole prost. Presenečeni smo bili, ko smo videli brata ameriškega škofa Starihe, ki je tudi pripeljal svojo hčerko v nemško šolo. Vprašali smo jo, kako to, da ne hodi v Semič v šolo, in odgovorila je v joku, da so škof pisali, da mora iti v nemško šolo. To je res lep slovenski škof! Kaj takega bi ne bili mislili o škofu Starihi. Sramota slovenskim staršem, ki pošiljajo svoje otroke v nemške šole!!

**d Čez sedem let pride vse na dan.** Dne 26. marca 1907 je bil v Metliki semenj. Deteljno seme so prodajali nek Jerlak, Strojnik, Goljuf in Janez Kocmur iz Peščenika s svojim 23letnim sinom Ivanom. Kupovalci so kar trumoma drli h Kocmurju, ki je prodajal seme po 80 vin., dočim so ga prodajali ostali po 1 K. Jerlaku se je čudno zdelo, kako more Kocmur seme tako poceni prodajati. Zato mu izmakne litrsko mero in vidi, da ima ta mera dvojno dno. Poklicali so orožnike, ki so ovadili vso zadevo in Kocmurja starejšega zaprli, dočim je sin Ivan ušel in jo odkuril v Ameriko. Oče je bil kaznovan in je prejel svojo kazen. Dne 16. septembra pa se je vrnil iz Amerike tudi Ivan Kocmur ml., pa je užival prostost le par dni, potem ga je zgrabila roka pravice.

**d Medvedje selo.** France Huč in Anton Kovačič, oba iz Medvedjegasela sta imela ljubavno razmerje s sestrama Nežo in Ano Oražen, po domače Lukeževima v Češnovki. Pa tudi vojak Nace Strajnar, ki je prišel lani na dopust radi žetve, je eno rad videl in je prišel ponoči pod njeno okence. Huč in Kovačič sta pa to izvedela in sta ga pretepla. Neža in Ana Oražen sta videli ter dobro vedele, kdo je Strajnarja poškoval, vendar sta pri sodišču izpovedali, da nič ne vesta o celi zadevi. Letos sta pa Huč in Kovačič postala Ani in Neži Oražen nezvesta, zato sta ovadili celo za-

devo orožnikom, da se maščujeta nezvestima ljubimecema, ki bosta imela tudi radi napeljevanja h krivemu pričevanju zagarjati se. Pa tudi za Nežo in Ano Oražen je vprašanje, če bo steklo gladko. Da, da, vse to ljubezen stri.

**d Iz Peklenske okolice.** Še nobenega dopisa ni prinesel iz našega kraja »Slovenski Dom«. Pa žalibog, kakor po vsem Slovenskem, tako, ali še slabše se godi našemu zatiranemu kmetu. Tudi pri nas duhovnik terorizira ubogo ljudstvo na vse mogoče načine. Še pred letom je pobral, kakor sam pravi, 800 K, a ljudje pravijo 1100 K za oltar sv. Antona, a denarja, kakor je splošna ljudska sodba, ni nikjer. — Župnik pa upije na prižnici, da denarja ni zapil, ampak ga ima še, samo premalo ga je. A sedaj pa zopet pravi, streho sem popravil, — toda streha in cerkev je nova. Ljudstvo se zgraža, a sosednji župnik se norčuje, češ, premajhno plačo ima, pa je porabil zase. Ljudstvo preklinja; rado bi denar nazaj, pa ne ve, kako bi se lotilo. Župniku nihče več ne zaupa, ker je večkrat pijan, kakor trezen. Kmetje ga tožijo pri škofu, a škof ne gane prsta. Nekoč je škof napovedal svoj prihod v našo faro, a župnik je šel po hišah prosjačit denar za škofa ali njegove zavode, in ko ga je že precej dobil, je rekel: »Tega, tega sem vesel.« Torej je bil tudi škof vesel našega denarja, če mu ga je župnik izročil. Kakšen značaj ima ta naš duhovnik, je razvidno iz tega, da je najprej nas kmete hujskal proti Koslerjevi graščini, pozneje se je pa sam zvezal z graščino proti kmetom. Mi kmetje nimamo od nikoder nobene pomoči, zato si usojamo vprašati uredništvo »Slovenskega Doma«, ki je napredno kmetjsko glasilo, kaj nam je storiti, da dobimo svoj denar nazaj. — **O p o m b a u r e d n i š t v a.** Najprej se morate prepričati, če ima g. župnik še denar. Zato je potrebno, da grejo k njemu cerkveni ključarji, katerim mora župnik predložiti račune. Denarja najbrže ne boste dobili nazaj, ampak župnika lahko prisilite, da napravi sv. Antonu nov oltar.

**d Iz Št. Lovrenca pri Veliki Loki.** Poročati mi je zopet o našem slovitem fajmoštru Tonetu. Kakor je javnosti gotovo že znano, tožila sta Toneta oba cestarja zaradi nevarnega pretenja, za kar je bil tudi obsojen na 14dnevni zapor — a potem od najvišjega sodišča oproščen. In kako je izposloval to oproščenje? Čujmo Toneta samega, ki je pravil, da je dal dva-ali trikrat izpostaviti sv. rešnje telo in so on ter marinari molile za njegovo oproščenje. Pač, take podle infamije je zmožen edino le še kak katoliški duhovnik, ki mu je vera in molitev le sredstvo v dosego podlih namenov. Doslej tudi še nismo vedeli, da ima molitev marinare tak vpliv na pravosodje! Kaj torej paragrafi, kaj postave, kaj sodišča — seveda le takrat, kadar je obsojena kaka duhovska posoda — par-

krat se izpostavi sam bog, ki se naprosi, da po Tonetovem mnenju potem intervenira pri sodnem dvoru. In potem imajo ti ljudje še drzno čelo, da se upajo nam očitati, da naprednjaki nimamo vere! Prosimo, še nikdar se nismo iz boga na tak način norčevali, ker nam je bilo najsvetejše vedno sveto, ki smo je molili in čistili, ne pa prosili, da bi pokrivalo naše hudobije. Molitev pa vendar ni nič pomagala. Menda se je samemu bogu očetu gnusilo to Tonetovo početje, zato je dopustil, da je bil naš Tone v soboto, dne 24. kimaveca, pred okrajnim sodiščem v Trebnjem za ravno tisti prestopek, ker je žalil javne cestarje, obsojen na 10 dni zopora ali pa 50 kron globe ter v poravnavo sodnih stroškov. Vse nič ni pomagalo, da je častitljivi sobrat s Čateža privlekel s seboj nekaj prič — Tone je bil vendarle obsojen — seveda ponedolžnem. Čateški sobrat se sicer zelo poteguje za našega potegnjenega Toneta, ki se je pravdal brez vsakega dovoljenja za ped zemlje med šolo in župniščem. To pravdo je izgubil, kar je vsakdo že naprej vedel. Tudi ta brihtni fajmošter s Čateža in naš Tone sta vohala in skuhala v brihtnih glavicah neki predlog, ki naj ga stavi čateški sobrat, ceglar in občinski odbornik pri občinski seji, da naj občina odneha in se poravna s fajmoštrom, ter plača tudi stroške. To se je zgodilo v občinski seji dne 10. februarja t. l., pri kateri pa tudi žegnana pest čateškega ceglarja ni mogla prepričati klerikalnih (!) odbornikov o koristi tega predloga. Lep in zelo priporočljiv občinski odbornik, ki hoče občino oškodovati za lepe stotake. Tega »gaspuda« vam priporočamo tudi za sedanje volitve, ki jih pa kar nočejo razpisati in razglasiti. Seveda, čateški vicežupan nima časa za to! Kdo pa bo opeko delal in polnil svoje, nikdar polne žepe! Naš Tone že brusi pete svojih dolgih nog okrog volilcev in s tako vnemo priporoča krščansko katoliško misleče kandidate, da je ves slinast in takrat ni prav varno stati brez dežnika v njegovi mokri bližini. Pravijo, da tudi pri mlekarji nekaj poka in da name-rayajo lep kos izgube velikodušno poriniti občini na rame. Tudi čateški sobrat bi se rad priporočil občini, da bi mu pomagala mazati njegove mašine. Letos pravijo, da mu bo kaj neslo. Taki gospodarji bi radi še v prihodnje gospodarili. Potem pa nam očitajo našo prekoristno požarno brambo, za katero ravno oni niso dali niti vinarja in ga tudi ne bodo. Pri naši požarni brambi so pač boljši možje zraven, kakor so naši prečastiti, ki gledajo le za svojo bisago in za občo korist. Tudi odkup bere vas boli. Verjamemo, ker smo lep kos dohodkov odtrgali nenasitnemu žrelu. Svetujemo Čatežanom, naj se že enkrat tudi oni otresejo tega silnega bremena, oziroma kar dveh, ker goni berači menda tudi še neki sila reven penzisionist, ki prosi žita samo zato, da vanj zakoplje svoje tiso-

čake. Tudi temu siromačku bode treba prihodnjč posvetiti par vrstic, ker je, kakor pravijo, kompanjon ceglarja in kupčevalca s peskom. Reveži, da ne morejo s svojimi tisočaki shajati. Vidite, in taki sebični ljudje, ki jim ni drugega mar, nego njihov žep, hočejo še v prihodnje poveljevali v naši občini! Taki škodljivci, ki so napravili naklado na žganje, da bo ubogo ljudstvo letos, ko ni vina, občutno tepeno, taki, ki jim daste in zvozite skupaj polne kašče žita in polne kleti vina, da se potem častitljivi sobratje goste in norčujejo iz vaših krvavih žuljev! — taki ljudje in njih podrepaniki naj bi še v prihodnje poveljevali naši občini? Ne, in nikdar ne! — Volilei, kot en mož združimo svoje glasove! Pokažimo, da se v temeniški dolini dela dan in da beže strahovi kljub srednjeveškim reformam in molitvam našega dolgega Toneta. —c.

d **Banjaloka pri Kočevju.** Občinski odbor občine Banjaloka je v svoji seji z dne 19. septembra t. l. imenoval soglasno za častnega občana gosp. **Josipa Kajfeža**, c. kr. poštarja na Novih selih. — Gospod Kajfež si je kot večleten član občinskega odbora, kot vnet in marljiv član raznih korporacij, obče spoštovan in priljubljen po svojem blagem in plemenitem značaju, pridobil v naši občini toliko simpatij, toliko zaupanja, da zavzema danes častno mesto, ki ga zasluži po vsi pravici. — Prepričani smo, da bo to opravičeno priznanje gosp. Kajfežu v spodbudo in vnemo k nadaljnemu delu v prosep in procvit občine. Soglasni sklep občinskega odbora je pa častnemu občanu tudi v popolno zadoščenje in najboljši odgovor na vse neosnovane napade klerikalne stranke na vele-spoštovano rodbino Kajfeževov.

## Gorenjski novičar.

g »Sokol« v Št. Vidu priredi v nedeljo, dne 2. oktobra veselico z vinsko trgatvijo v gostilni pri »Slepem Janezu« v Zapužah. Osnoval se je poseben veselčni odsek, ki se marljivo trudi, da bo s priredbo zadovoljen vsak obiskovalec. Ker je »Sokol« mlado društvo, naj ga napredno občinstvo z udeležbo pri veselici podpira, da čim preje dobi svoj lastni dom.

g **Veselica »Žirovnikovega zbor«** preteklo nedeljo, se je prav povoljno završila. Občinstva se je zbralo toliko, da je primanjkovalo prostora. Govor g. Pipana je prinesel zadnji »Slovenski Dom«, da iz njega lahko vsakdo spozna namen društva. Z napredkom društva raste tudi njegova knjižnica, ki je že danes preskrbljena z vsemi novejšimi knjigami. Mladina, ki ima veselje do čitanja lepih knjig, naj se pridno vpisuje v društvo »Žirovnikov zbor«. Člane sprejema vsako nedeljo popoldne ob 1. društveni tajnik gosp. Franc Matjan v Št. Vidu.

g **Iz Št. Vida.** Nekaj na naslov slavnega občinskega odbora šentvidskega! V šentvidski šolski občini je bilo potrebno, oziroma se je sploh moral od obeh občinskih odborov izvoliti stavbni odbor za novo šolo. Zato je tudi naša dolžnost, da širo javnost opozorimo na delovanje našega zlasti v šolskem vprašanju prezaslužene-ga slav. občinskega odbora. Občina Gor. Šiška je uvaževala to važno dolžnost na ta način, da je izvolila v ta stavbni odbor za svojega zastopnika moža strokovnjaka, g. župana Zakotnika, ki bo povsem kos tako težki in važni nalogi v stavbnem odboru nove šole. Občinski odbor šentvidski, ki dela samo z Zabretočimi in Klanfarjevimi možgani, pa ni imel za to važno mesto drugega moža voliti, kakor Val. Cirmana, mesarja v Št. Vidu št. 28. V koliko sodi ta človek v stavbni odbor nove šole, vemo Šentvidci prav dobro. Ali je mogoče človeku, ki ima duševno obzorje na par korakov omejeno, v tem poslu izvrševati svoje dolžnosti? — Ali mar ni čisto naravno, da je navezan kar na slepo kimanje? — Seveda, kak vižmarski Jaklič, ali kak Rahel iz Vižmarjev bi tudi bila za ta posel. Tudi kak katoliški snubač ali jezdec okrog Kraljičevega kozolca istotako ni za priporočati. Težko stališče je imel naš občinski odbor. Zato pa prosimo: O bog, daj nam pravičnih mož na čelo občine!

g **Izvanredno težak stroj.** »Slovenski Dom« je stavbni odbor nove šole svoječasno opozoril, da naj pazi posebno na to, da bode »pleh«, kar ga bo Klanfar pri stavbi nove šole nastrigel, tudi držal. Vsled tega si je nabavil Klanfarjev Tone zadnje dni poseben stroj za »pleh« striči. Po ta, nič manj kot 36 kg težki stroj sta poslala Klanfar in bivši orožnik Widmajer svojega hlapca s par konj vpreženim težkim vozom na vižmarski kolodvor. Seveda so očividci delali vsled tega razne osoljene dovtipe, ko so videli Klanfarjevega hlapca, peljati 36 kg s parom konj. Ne vemo pa, ali se bodo na ta stroj tudi lahko našopani zajci streljali ali ne? — Šentvidci, bodite čuječi in stojte vedno na straži. V Št. Vidu se bode striglo še mnogo »pleha«, vi pa strogo pazite na to, da se ne bode na vaš račun nastrigel tudi za novi farovž. Izpodbite šentvidskim brezvestnežem tudi to nakano, enako, kakor ste izpodbili vovkovino kot stavbni prostor nove šole. Zabret ima tedaj besedo, zakaj prihodnji teden je zopet mlaj.

g **Iz Sorice.** V naši prijazni gorski vasici so nastale jako čudne razmere. Imamo majhnega, slabotnega župnika, kateri si pa zadnji čas dovoli prav neslane burke. V nedeljo so ostali nekateri vaščani med mašo zunaj cerkve in namesto da bi jih bil prijazno povabil v cerkev, ker se pač nikogar siliti ne more, je pa mali župnik nastopal zelo sirovo proti svojim faranom, ter zaloputnil tako z durmi, da se je po

vsaj cerkvi potreslo. Drugače slaboten, za rogoviliti pa dober. Da si drzne tak človek, kateri od cerkve živi, butati z vrati, to je že prenesramno. Koliko je pa že dal za cerkev župnik, da buta z vrati! Take neslanosti naj se v bodoče opustijo, sicer se bomo še kaj več pomenili.

g **Na vsak način v smrt.** Te dni se je v Domžalah obesil nek 33letni brezposelni ključavničarski pomočnik, rodod s Češkega, a ga je Fran Tičar še pravočasno rešil. Ključavničar je potem krenil v Studo in tam hotel narediti svojemu življenju konec. Skočil je v nek vodnjak, v katerem je bilo 3 metre vode. Tukaj mu je predla že precej slaba in skoraj bi bil dosegel svoj cilj, ako bi ga ne bila rešila posestnika Franc Dimic in Ivan Zajec. Da preprečita njegov naklep, sta ga zvezala, naložila na voz in odpeljala proti Ljubljani, v svrhu, da ga oddasta v deželno bolnišnico. Ko pridejo do črnuškega mostu, ju je povezanec poprosil, da bi ga nekoliko oprostila in pustila iti opraviti svojo potrebo. Ni mu pa bilo prav nič potreba stopati z voza, marveč je možakar hotel pod to pretevo le uiti, kar se mu pa ni posrečilo in rad ali nerad je moral s svojima rešiteljema. Bržkone se mu je bil nekoliko omračil um.

## Notranjski novičar.

n **Umrl je preteklo nedeljo** gosp. Ludovik Špilar, trgovec in posestnik v Št. Petru na Krasu. — S Špilarjem je izgubila narodno - napredna stranka odločnega in zelo delavnega člana. Pokojnik je bil ustanovitelj in odbornik vseh tamkajšnjih narodnih društev, bil je takorekoč duša vsega društvenega življenja. Blagemu možu bodi ohranjen trajen spomin.

n **Vrhniški »Sokol«** priredi v nedeljo, dne 9. oktobra t. l. v čitalniški dvorani igro »Lepa Vida«, drama v 5. dejanjih s petjem. Začetek ob 7. zvečer. — Za »Sokolski dom« na Vrhniki se je nabralo v mesecu septembru po nabiralnikih v sledečih gostilnah: pri »Jurci« 5 K 84 vin., pri »Korenčanu« 23 K 40 v. in pri »Mantovi« 14 K 50 vin.

n **Z Vrhnike.** Po odhodu našega znanca »Oberčuka« Janeza Sedeja, prihajajo dan za dnevom lepše podrobnosti na dan, tako tudi to, da je prav po ligvorijanski morali izvabil od nekega svojega bližnjega poroštvo za 400 K pri tukajšnji klerikalni posojilnici, a ker se je kaplanu 400 kron premalo zdelo, pristavil je v dotično dolžno pismo še 200 K zraven brez vednosti porokove, torej bi bil dotični, kaplanu porok za 600 K in ne, kakor je podpisal za 400 K. In dasi sta somišljenika, vendar sta si pri tem različnega mnenja.

n **Po Vrhniki** krožijo različne govoriče, da je Janez Sedej pozabil v neki njemu dobro znani gostilni v Hribu svoje motor-kolo, kakor je uže poročal »Slov. Dom«

prigodom njegovce odhodnice: »Janez, odpusti jim, saj ne vejo, kaj delajo,« in res jim je zapustil svojo zavarovalno polico, za poroštvo; vprašanje je le, če bode zanj prepričljivo plačal, sicer je to poroštvo tako brez pomena, kot je bil tudi Janez sam, ko je obljubil svoj klavir v dar tukajšnjim »Čukom« v telovadnico, pa ga je prodal neki učiteljici v Postojno, da se je s tem denarjem potem preselil v toliko neljubi mu kraj. — Ker je pekel pek Črnelič tako slab kruh, so ga opustili celo klerikalci in se oprijeli starega pekovskega mojstra g. Lenarta Kacina, kateri jim postreže v popolno zadovoljnost. Da je Kacin izvrsten mojster, dokazuje pač najbolj to, da je bil dne 15. t. m. odlikovan na mednarodni obrtniški razstavi v Parizu z diplomom in zlatim darilom »Grand Prix«. Mi smo ponosni, da imamo v našem trgu obrtnike, katerim se na svetovnih razstavah podare prva darila. Istočasno, ko je bil g. Lenard Kacin odlikovan, se je za vselej zaprla Črneličeva pekarija in je Črnelič izginil kot kafra, pustivši za sabo precej neprijetnih spominov. Mislimo, da nobeden klerikalnih kalinov ne bode šel kakemu neizkušnemu kaplanu na lim, kot je šel Črnelič. Odlikovan je bil na mednarodni obrtniški razstavi v Parizu tudi gospod Franc Simon, načelnik obrtniške zadruge na Vrhniki, za razstavljenega umetna ključavničarska dela z diplomom in zlato svetinjo »Grand Prix«. Naše čestitke obema slovenskima obrtnikom.

**n Iz Sovodenj.** Veselica, katero je priredilo tukajšnje kmetijsko izobraževalno društvo dne 18. septembra, je nepričakovano lepo uspela. Lepo vreme je privabilo v našo, sicer samotno vas iz vseh bližnjih krajev mnogo odličnega občinstva. Počastili so nas z večjimi deputacijami »Sokol« iz Cerknega na Primorskem ter žirovski »Sokol«, kateri je tudi nastopil z vrsto na drogu. Tudi častiti gostje iz Gorenjevasi, Poljan, Žirov, Cerknega, ter drugih bližnjih krajev so prišli v velikem številu. Po sprejemnem nagovoru, katerega je govoril društveni tajnik J. Slabe, nas je v jedrnatem govoru navduševal k nadaljnjemu delu gosp. stud. iur. P. Miklavčič. — Iskrena zahvala mu zato. — Vsa čast tudi slav. godbi iz Cerknega, katera je neutrudljivo svirala med veselico. Dolžnost nam velevala, da se vsem najprisrčneje zahvaljuje odbor.

**n Od Rovt.** Cenjeni »Slovenski Dom!« Že je preteklo leto, kar se je bralo v tvojih predalih nekaj z Vrha Sv. Treh kraljev. In bilo bi mogoče zopet preteklo zopet leto, ko bi se ne bil Vrh začel nekam žalostno držati. Kaj je vzrok njegovi izpremembi? Mogoče pusto jesensko vreme, ali mogoče bližajoča se zima? O, ne! Saj je bil pred kratkim še v najboljšem razpoloženju. — Vzrok tiči po izpovedbi nekega Vrhovca povsem drugje. Pred kratkim se je namreč govorilo okrog Vrha, da bo naš g. žup-

ni upravitelj na Malega šmarna zadnjič maševal na Vrhu. Toda naš up, da se ga iznebimo, je splaval po vodi. Že teče četrti teden po Malem šmarnu, toda g. Janez je še vedno na Vrhu. Vsled tega je tudi, kakor mora legla neka potrtost na Vrhovce. Podrla jim je vse vesele prejšnje upe. Toda kaj se hoče. Naš g. Janez pač ve, da ne bo imel nikjer tako prostih rok, kakor na Vrhu, kajti ravno oni možje, ki bi se mu morali časih po robu postaviti, so največji klečeplazci. Zato pa tudi naš g. Miklavčič ne gre z Vrha, če bi ga tudi s palico doli podil:

Oj Vrh, oj starček brez opore,  
kdaž zjasni se ti očesa kalna?  
kdaž veselje prejšnja lica ti zvedri?  
kdaž z brdov tvojih pesmi mile  
čez hrib in dol se bodo spet glasile?  
Kdaž fantje in dekleta mlade,  
bodo s petjem svojim spet te veselile?  
Ah, prej pač ne, da prost boš  
nad seboj oblasti črne,  
da duhovna pravega doboš  
in ne strankarske vrane črne.

#### Bramin.

**n Polhov gradec.** Popravek. Glede na notico »Polhov gradec«, priobčeno v letošnji št. 36 vašega lista z dne 3. septembra, zahtevam, da priobčite v prvi, ali drugi prihodnji številki svojega lista na zakonitem mestu in v zakoniti obliki sledeči popravek: Ni res, da sem »grozovito lakomen človek«; res pa je, da se ne zavedam nobenega dejanja, ki bi moglo utemeljevati to očitjanje. Ni res, da se mi je ponesrečila mlada telica, ko jo je hlapec peljal k napajalniku, s tem, da je skakaje izgubila ravnotežje, ter padla čez kamenito ograjo. Res je marveč, da je hlapec, izpušivši živino iz hleva, mlado telico z bичem pripodil najprej k leseni vrtni ograji in od tam k napajalniku. Vsled tega se je preganjana žival s tako silo z glavo zalelela v zid ob napajalniku, da se je ubila. Kamnite ograje sploh ni na mojem vrtu. Ni res, da sem meso do zadnjega razprodal, ter si tako vrnil škodo. Res je temveč, da sem nekaj mesa podaril in si nisem mogel vrniti škode; kajti potegnil sem za kožo in meso 49 K in nekaj vinarjev, a telica je bila vredna najmanj 170 K. Ni res, da sem radi tega hlepeca odslovil in si njegov zaslužek pridržal kot odškodnino za ponesrečeno goved. Res pa je, da je hlapec drugi dan po dogodku t. j. 7. avgusta t. l., ko sem bil z doma, ušel, torej pustil službo samovoljno. Res je, da sem hlapcu, ki takrat, ko je pustil službo, še ni izpolnil 16. leto, dal za 10 mesecev in nekaj dni službovanja 128 K v denarju in vrhu tega še par dobrih škorenj, ne da bi mu bil torej odtrgal od plače le vinar za storjeno škodo, ki ni bila prva, ampak že tretja, ki mi jo je storil s svojo nemarnostjo.

Ivan Čebašek, župnik.

## Ameriške novice.

Umrli je v bolnišnici v Davis rojak Anton Rus, ki se je bil v premogovniku ponesrečil. Padel mu je kamen na glavo in ga tako težko poškodoval, da so ga morali prepeljati v bolnico, kjer je te dni umrl. Rajnik je bil 53 let star, doma od Mirne v novomeški okolici. V starem kraju zapušča ženo in pet nedoraslih otrok. Umrli Anton Rus je bil med svojimi rojaki občespoštovan in zelo priljubljen. Naj v miru počiva v tuji zemlji! — Umrli je v Clevelandu 12. septembra po kratki, toda mučni bolezni, rojak Anton Božič, star 32 let, doma iz vasi Grič, župnija Mirna na Dolenjskem. Tukaj zapušča žalujočo vdovo in dva nedorasla otroka, kakor tudi enega brata; v starem kraju pa ima še starše in štiri sestre. Pokojni je bil že dalj časa slabega zdravja, vendar je delal še do 9. septembra, nakar ga je prijel silen krč, ki mu je končal življenje. — V slovensko šolo pri Sv. Vidu v Clevelandu se je upisalo 450 slovenskih otrok. Poučuje šest učiteljic.

**a Strogo postopanje z naseljenci.** Naselniški prostori na Ellis Islandu so prenapolnjeni, in mnogo naseljencev mora čakati po cele dneve, predno pridejo na vrsto k zasliševanju. Z naseljenci se postopa jako strogo. Prejšnji teden jih je bilo že nad 300 poslanih domov. S parnikom »Cleveland« se je pripeljal tudi Slovenec Stefan Lisjak, star 70 let, s svojim sinom, starim 29 let. Nameraval je potovati v Cleveland k svojemu drugemu sinu. Poleg plačane vožnje je imel oče še 500 dolarjev gotovega denarja, vendar je moral s svojim sinom nazaj v Evropo, ker so ga zdravniki spoznali, da je preslab radi starosti, njegov sin pa nekoliko bolan na umu. Vse prošnje niso ničesar pomagale. Stotine drugih potnikov je bilo poslanih nazaj.

## Po svetu.

**p Kolera.** Letošnje poletje se je pojavila v južni Rusiji grozovita bolezen, imenovana kolera. Bolezen se je hitro širila in je kmalu zavzela ogromen del ruske države. Oblasti se sprva niso dosti brigale, da bi se omejilo razširjenje, pozneje pa so bile vse odredbe brezuspešne. Temu je pa največ vzrok ljudstvo samo, ki se neče ravnati po odredbah raznih zdravstvenih komisij, ki jih je vlada odposlala v okužene okraje. V nekaterih okrajih je ljudstvo še tako zaostalo, da misli, da je kolero poslal bog za kazen. Po mnenju tega ljudstva stori velik greh, kdor bi se branil proti kolero, kajti kdor hoče omejiti razširjenje kolere, tisti dela po mnenju ljudstva proti božji volji. Zaradi tega so tudi kmetje v več krajih napodili zdravstvene komisije, ki so se morale vrniti, ne da bi kaj



storile, da se kolera ne razširi. Ob takih razmerah se torej ni čuditi, če se je kolera tako grozno razširila v Rusiji, da je pokončala že blizu 80 tisoč ljudi. Dolgo časa je bila kolera omejena samo na Rusijo. Pred dobrim mesecem se je zanesla v južno Italijo, na Ogrsko in tudi v Avstrijo. Zlasti v južni Italiji se v zadnjem času zelo razširja. V Avstriji se je primerilo samo na Dunaju par slučajev. Dotični bolniki so prinesli bolezen z Ogrskega. Upati smemo, da se pri nas ta grozovita bolezen ne bode pojavila. Najboljše sredstvo proti nji pa je snažnost, zato naj se v vsaki družini gleda na snago in zopet na snago. Treba je tudi, da se odredbe oblasti proti koleri strogo izvršujejo. Ako bode ljudstvo storilo to, in ako bo gledalo na snažnost, potem se nam ni treba bati kolere.

**»Črna roka« na delu.** V Pellaru blizu Reggia se je nedavno zgodil grozovit zločin. V temni noči se je začelo na cesti bolestno otroško ječanje. Ljudje so se s strahom bližali mestu, odkoder je prihajalo ječanje. Slednjič so se vendarle približali nesrečnemu bitju. Bila je desetletna hči tržana Rugolina, čigar hiša je stala kakih 40 korakov v stran. Dekle je imelo na glavi grozno rano; prsti so bili porezani ali posekani. Glas je postajal vedno bolj slaboten, in čez nekaj minut je dekle izdihnilo. Zdaj so ljudje boječe krenili proti Rugolinovi hiši. Kaj se je neki moralo tamkaj zgoditi? Vrata so bila odprta. V sobi se je nudil grozen prizor. Kakor da bi prišli v klavnico, tako se je dozdevalo ljudem. Sedem trupel je ležalo v sobi vse navzkriž. Nekatera so ležala na tleh, druga na posteljah. Zgodilo se je grozno umorstvo, ki je vznemirilo vse prebivalstvo daleč naokrog. Rugolino je bil zelo marljiv človek. Bil je v Ameriki, odkoder se je vrnil pred 18. meseci s precejšnjim zaslužkom. Kmalu potem, ko je prišel iz Amerike, je spoznal, da ima smrtne sovražnike. Toda bil je pogumen človek, ki ni poznal strahu. Nekega dne mu je bilo zastrupljeno mleko, in je radi zaužitja tega mleka čutila vsa njegova obitelj grozne bolečine v želodec. Ravno take bolečine so se pojavile, ko je pila družina vodo, ki se je hladila na mrzlem kraju. Rugolino je slutil, da mu nekdo stráže po življenju, vendar ni ničesar naznanil oblasti. Potožil je le nekemu svojemu prijatelju, da mu nekaj silno stiska sree. Tudi družini ni hotel povedati svoje slutnje. Po poskušanem zastrupljenju je imel Rugolino mir skoro dva meseca, dokler se ni zgodil strašni umor. Rugolino je spal s svojo obitelji pri odprtih vratih, da bi mogel v slučaju potresa preje na prosto. Odkar se je primerilo ono zastrupljenje z mlekom in z vodo, je spala družina vedno pri zaprtih vratih, dokler se ni nedavno zopet primeril močnejši potres. Razbojnik so gotovo prišli na Rugolinovo stanovanje, ko je vsa družina spala. Zdravniki

so dognali, da so se zgodili vsi vbodljaji z istim bodalom in vse druge široke rane z isto sekiro. Vse rane so popolnoma enako prizadete, tako da se domneva, da sta bila samo dva morileca. Eden je moril z bodalom, drugi s sekiro. Rugolinovo truplo je ležalo za vrati. Gotovo se je hotel braniti, toda udarec s sekiro po glavi in po vratu je provzročil, da je bil takoj mrtev. Blizu njega je ležala 14letna hčerka s presekanim vratom. Na postelji je bilo zvito telo 40letne žene, ki je še vedno držala v roki štirimesečnega otroka. Tudi otrok je bil mrtev; razbojnik mu je s sekiro razbil glavo. Potem so bili na postelji ubiti še ena hčerka in 8 ter 9letna sinova. O hudodelcih ni nikakega sledu. Tudi vzroka, zakaj se je zgodil grozoviti umor, nihče ne ve. Sluti se, da je provzročila grozno umorstvo italijanska tajna razbojniška tolpa, takoimenovana »Črna roka«.

**Spopad med orožniki in roparji.** Na Siciliji so te dni trčili skupaj orožniki in roparji pod poveljstvom glasovitega roparja Ballosa. Roparji so streljali s puškami. En orožnik je bil takoj mrtev. Nato so ustrelili tudi orožniki in so ranili več roparjev, ki so se slednjič umaknili v gore.

**Milijonarjev sin ropar.** Poleti je baje organiziral v okraju Porhov sin ruskega milijonarja Fitigova roparsko tolpo, s katero je ropal po okraju. Kmetje so zdaj milijonarjevega sina prijeli, ga zmagovalno vodili po oropanih vaseh, ter ga na vsezadnje obesili.

**Otrok z dvema glavama.** V Rabensteinu na Bavarskem se je porodil otrok, ki ima dve glavi na enem vratu. Ena glava je popolnoma razvita, na drugi manjka čutnih organov.

**V jazbečevi luknji.** Blizu vasi Olaska na Ogrskem je nek kmet ustrelil jazbeca, ki je pa imel še toliko moči, da se je splazil v svojo luknjo. Kmet pa ni hotel kar tako pustiti jazbeca. Lezel je za njim v luknjo, toda iz luknje ni mogel nazaj. Dva dni je tako ležal v jazbečevi luknji, iz katere se mu je videlo samo malo nog. Ko so ga našli njegovi ljudje, je bil že brez zavesti. Poklicani zdravnik ga je zopet spravil v življenje. Ko je prišel k zavesti, so bile prve njegove besede: »Ne izpustite jazbeca!«

**Očeta umorila?** V Blešni, blizu Novega Kralja. Gradea so že 14 dni pogrešali I. Hrubyja, delavca, očeta dveh sinov, 18 in 16letnega. Razne govorice so se o tem raznašale. Dne 22. septembra sta se pa sinova sprla, ter začela drug drugemu očitati, da sta umorila očeta, ter ga zakopala na vrtu. Nato so začeli stvar preiskovati, ter končno dognali, da je oče faktično zakopan na vrtu. Vsled tega so oba sina zaprli.

**Pred zakonom so vsi enaki.** Nadvojvoda Ludvik Viktor, ki se mudi že nekaj časa v Bolcanu na Tirolskem, je napravil v

ponedeljek v avtomobilu izlet v eggenski okraj. Cesta, ki vodi iz Bolcana k karerskem jezeru, je zaprta za avtomobile. Navzlic temu se je nadvojvoda, ki je bil civilno oblečen, peljal s svojim adjutantom po tej prepovedani cesti. Vožnja je prepovedana, ker se ob cesti lomi kamen in ker je cesta ozka. Za Bolcanom so avtomobil ustavili, ter šoferja opozorili, da je prepovedano po tej cesti voziti z avtomobilom. Adjutant je zapovedal šoferju, naj vozi mirno dalje. Nato so brzojavili na bližnjo postajo, naj tam ustavijo avtomobil. To se je faktično zgodilo. 25 kilometrov za Bolcanom so postavili čez cesto dva voza, da bi s tem zabranili avtomobilu dalje voziti. Zbrala se je velika množica kmetijskih ljudi. Več jih je bilo oboroženih s kosami in drugimi orodji. Ko je prišel avtomobil do barikade, so pozvali, naj se ustavi. Adjutant je sporočil županu, ki je bil med zbrano množico, kdo da se vozi v avtomobilu. Nato mu je župan odgovoril: »To je popolnoma enako. Cesarska visokost je obvezana respektirati zakon ravno tako, kakor kak drugi.« Poklicali so okrajnega glavarja, kateremu je župan povedal, da cestno policijo izvršuje občina in da mora ona za to skrbeti, da je cesta v dobrem stanju. Iz Bolcana, kamor so se obrnili, so brzojavili županu, naj izjemoma pusti nadvojvodov avtomobil. Ljudstvo se je pa vsled tega razburilo in ni hotelo dopustiti, da bi šel avtomobil dalje. Nek mož je klical: »Star veteran sem iz leta 1866. in mislim, da mora nadvojvoda ravnotako spoštovati zakon, kakor vsak drug državljan!« Še-le po  $\frac{3}{4}$  uri so izpustili nadvojvodov avtomobil. Afera je povzročila veliko senzacijo.

## Povest o šolskem vrtu.

Ker me je, podpisane, užalila »Povest o šolskem vrtu« v »Slov. Domu«, št. 38 in 39 t. l., izjavljam sledeče:

Zemljišče, na katerem je bil pred časom šolski vrt v Šmarju, je v vsakem oziru skrajno neuporabno za šolski vrt. Zato je leta 1905/6 šolska oblast c. kr. okrajnega šolskega sveta pritrdila nasvetu, da se šolski vrt na tem mestu opusti in zemljišče drugod poišče. Uradni dopis se hrani v šolskem arhivu v Šmarju.

Debela neresnica v dopisovalčevi povesti je, da je nadučitelj sam dal v najem šolski vrt in od njega prejemal po 18 K najemnine. Resnično pa, da izmed Šmarcev celo napredni Matevž Škrjanc ne ni hotel proti plači za nov šolski vrt zemljišča odstopiti. Istotako je res, da se je stara ograja porabila, ne sežgala, kolikor je ni segnilo, pri občinski hiši št. 27 v Šmarju, in sem vsaki čas pripravljen pokazati s prstom povestničarju oni les.

Odgovor na povest bi bil lahko daljši, a upam, da zadostuje v polni meri.

Sim. Punčah, nadučitelj v p.

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

**Listnica uredništva.**

Vse dopisnike prosimo, da nam čimpreje vpošljejo dopise. Najkasneje morajo biti dopisi v tiskarni v četrtek zvečer, ker se na poznejše uredništvo žal ne more več ozirati.



Tužnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je iskreno ljubljeni soprog, ozir. brat, svak in stric, gospod

**Ludovik Špilar**

trgovec in posestnik

nagle smrti 25. sept. ob 7. uri zvečer izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb nepozabnega rajnega je bil v torek, dne 27. septembra ob 5. uri popoldne Preblagega pokojnega priporočamo v blag spomin in molitev.

Sv. Peter na Krasu, 30. sept. 1901.

**Leopoldina Špilar** roj. **Turek**,  
soproga.

**Ferdinand Špilar**,  
brat.

**Franja, Adolfin**,  
sestri.

**Adolf in Hugo Turek**,  
**Avgust Ludvik**, postajenačelnik  
svaki.

**Roza Špilar** roj. **Jelenčeva**,  
svakinja.

**Gustinko, Ferdo in Vlasta**,  
nečaki.

**Čevljarskega pomočnika**

sprejme

**Fr. Lukek, Št. Rupert, Dolenjsko**  
Trajno delo! Plača po dogovoru.

Mesto posebnega obvestila.



**Dr. Gregor in Milena Žerjav** javljata potrjim srcem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je njihju ljubljena hčerka

**Vida**

danes v jutro ob 4. uri v nežni starosti treh mesecev preminula.

Pogreb se vrši jutri v petek 30. septembra ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti v Postojni na ondno pokopališče. 93

Postojna, 29. septembra 1910.

**Edina slovenska kislavoda**

**Tolstovrška slatina**

je po **zdravniških strokovnjakih** priznana med najboljšimi planinskimi kislavodami, in je

**izborna zdravilo**

za katere v grlu, pljučih, želodcu in črevesih, za želodčni krč, zaprtje, bolezn v ledvicah in mehuru ter pospešuje tek in prebavo. Tolstovrška slatina ni le izborno zdravilna, temveč je tudi osvežujoča 94 8-1

**namizna kislavoda.**

Odlikovana je bila na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na higijenični razstavi na Dunaju 1899.

Naroča se pri **oskrbništvu Tolstovrške slatine**, pošta **Guštanj** (Koroško), kjer se dobe tudi ceniki in prospekti.

Del čistih dohodkov gre v narodne namene.

Slovinci! Svoji k svojim! Zahtevajte povsod le Tolstovrško slatino! Vsaka slovenska gostilna naj ima le edino slovensko kislavo.

**Naznanilo.**

Vljudno naznanjam cenj. gg. trgovcem, gostilničarjem, prijateljem in znancem, da sem z današnjim dnevom od **tvrdke Anton Jelenec v Logatcu-Ildriji izstopil** in da te tvrdke ne bom več zastopal.

Obenem vljudno naznanjam, da s 1. novembrom t. t. pričnem sam z **destilacijo likerjev in trgovino žganja na debelo** pod tvrdko:

**N. WEBER in drug v Trebnjem.**

Za več let mi izkazovano naklonjenost in zaupanje se cenj. odjemalcem iskreno zahvaljujem ter se tudi za bodoče najtopleje priporočam.

Z odličnim spoštovanjem

**Niko Weber.**

*Le po knjigi*

ki jo je izdala Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici zamoreš pravilno pripravljati Pekate. Zahtevaj jo, pošlje se ti zastonj.

18 43 10 30

**Tržne cene v Ljubljani**

od dne 21. do 25. septembra 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	40	1	60
1 " " " II. " . . .	1	20	1	40
1 " " " III. " . . .	1	08	1	28
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	20
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	2	—	2	20
1 " " " (prekajenega) . . .	2	00	2	20
1 " koštrunovega mesa . . .	1	12	1	20
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	1	24	1	36
1 kg masla . . .	2	57	2	68
1 " masla surovega . . .	2	15	2	40
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	16
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	92	2	00
1 " slanine prekajene . . .	1	92	2	—
1 " sala . . .	1	96	2	—
1 " surov. margarinskega masla . . .	2	—	2	—
1 " kuhan. margarinskega masla . . .	2	10	2	10
1 jajce . . .	—	8	—	10
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	10	3	20
1 piščanec . . .	—	90	1	30
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	80	2	—
1 gos . . .	—	—	4	20
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	4	—	6	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	38	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	37	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	37	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	35	50	—	—
100 " " " " 4 . . .	34	50	—	—
100 " " " " 5 . . .	32	50	—	—
100 " " " " 6 . . .	28	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	24	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	17	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . . .	35	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . . .	31	—	—	—
100 " ržene moke . . .	27	—	—	—
1 l fižola . . .	—	18	—	28
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	32	—	38
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	22	20	—	—
100 " rži . . .	17	40	—	—
100 " ječmena . . .	16	20	—	—
100 " ovs . . .	18	80	—	—
100 " ajde . . .	18	—	—	—
100 " prosa belega . . .	18	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	15	—	—	—
100 " krompirja . . .	6	—	6	60
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 10:50 do 11 K				
Cena mehkeemu lesu 8— do 9 K.				
Trg za seno slamo, in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena . . . . .	4	—	7	50
" slame . . . . .	3	50	7	—
" stelje . . . . .	2	40	2	50

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

*	* Popravila in preobleke točno in cenno.		* Popravila in preobleke točno in cenno.	*
<p><b>Najcenejše solnčnike in dežnike</b> domaćega izdelka priporoča 3 52-29</p> <p><b>Josip Vidmar</b> — v Ljubljani —</p> <p>Pred Škofijo 19, Stari trg 4, Prešernova ulica 4.</p>				
				

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 24. septembra 1910.

Trst: 23, 50, 8, 3, 76.

Linc: 30, 82, 50, 36, 51.

Dvignjene v sredo, dne 27. septembra 1910.

Praga: 35, 47, 88, 23, 33.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

**Kri!** dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v  
**Moč!** gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete  **SLADIN**,   
**Zdravje!** to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavojev velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi. . .

**Lekarna pl. Trnkóczy**

. . . v Ljubljani zraven rotovža. . .



Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočeno **črno dal-**  
**matinsko vino**



**najboljše sredstvo.** 47 32 18

4 steklenice (5 kg) franko **K 4.—.**

**Br. Novakovič, Ljubljana.**



# Parna opekarna

77 **Josip Lavrenčič v Postojni** 10 7

priporoča razno opeko, kakor zarezani strešnik I. in II. vrste, strojni strešnik (kavler), strojna korita (žlebake), opeko za tlak in zidno opeko najboljše kakovosti, po nizkih cenah in v poljubni množini.

## Umetna gnojila

za jesensko, kakor tudi spomladansko gnojenje ima vedno v zalogi **po najnižjih cenah:**

**Milan Žnideršič**

**Matenja vas - Prestranek**

Na zahtevanje dobi vsak zastoj in franko brošurico:

„Navodilo za umetno gnojenje.“

## Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000.

Stritarjeve ulice šte. 2. (Lastna hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

# 4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

## Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

**Agro-Merkur v Ljubljani.**

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

## Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

**Agro-Merkur v Ljubljani.**

## Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

**Agro-Merkur, Ljubljana.**

## Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijansko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

**Agro-Merkur, Ljubljana.**

## Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-35

**zadruga Agro-Merkur**

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

## Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

**K 81.116.121-11**

upravnega premoženja

**K 20.775.510-59**

Obrestuje hranilne vloge

po **4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. In od 3.—4.



Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

**kron 20.000.000.**

Posojuje na zemljišča po 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> % z <sup>1</sup>/<sub>2</sub> % na amortizacijo ali pa po 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> % brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. In od 3.—4.

3 52-39